

SAK 12

Vedtekter for PFU

Revisjonskomiteen har fått i oppdrag av Norsk Presseforbunds styre å legge fram forslag til formuleringer i PFUs vedtekter hvor prinsippet om åpenhet også vedtektsfestes.

Komiteen legger samtidig, i samarbeid med PFUs sekretariat, fram forslag til små endringer og korrigeringer på andre punkter i vedtektene.

Spørsmålene om PFU og Skup, og PFU og pressefolk som privatpersoner, som komiteen er bedt om å vurdere, er også behandlet nedenfor. Dette fordi disse spørsmålene også vil kunne få innvirkning på vedtektene.

Komiteen har bestått av Thomas Spence (leder), Julie Teresa Olsen, Hege Iren Frantzen, Egil Sundvor, Kjell Øvre Helland, Knut Olav Åmås, Anders Opdahl, Trine Eilertsen, Stig Finslo, Even Trygve Hansen, Christina Dorthellinger og Per Edgar Kokkvold.

Oslo, 13. februar 2013

Journalisten som privatperson

Norsk Presseforbunds styre har tidligere drøftet spørsmålet om Pressens Faglige Utvalg kan behandle klager mot pressefolk når de opptrer som privatpersoner. Styret har uttalt at slike klager faller utenfor PFUs mandatområde. Når pressefolk åpenbart handler som privatpersoner, vil klanderverdig oppførsel normalt være en sak mellom journalisten og hans arbeidsgiver. Likevel har styret bedt Revisjonskomiteen vurdere spørsmålet i forbindelse med revisjonen av Vedtekter for PFU.

Det er ingen tvil om at pressefolks adferd, når de opptrer som arbeidende journalister i sitt mediums tjeneste, kan innklages og behandles av PFU. Adferd er regulert i flere punkter i Vær Varsom-plakaten, og ikke minst i plakatenes fortale: "Presseetikken gjelder hele den journalistiske prosessen, fra innsamling til presentasjon av det journalistiske materialet".

PFU har behandlet flere saker knyttet til adferd, men da når journalisten eller redaktøren har opptrådt på redaksjonens vegne, eller hvor redaksjonen går god for sin medarbeiders adferd. Derimot: Da flere VG-journalister sommeren 2012 på sosiale medier gratulerte hverandre med avisens "scoop" i forbindelse med den såkalte rekonstruksjonen av Anders Behring Breiviks drapsraid på Utøya, og disse gratulasjonene ble klaget inn til PFU, ble denne delen av klagen avvist av utvalget, som uttalte "*Når det gjelder klage Bs anførsel om enkelte VG-journalisters publisering på Twitter, er dette etter utvalgets oppfatning å anse som private ytringer som ligger utenfor utvalgets arbeidsområde. Utvalget registrerer for øvrig at avisen selv har beklaget disse ytringene*".

Revisjonskomiteen minner også om NP-styrets vedtak av 25. november 2011: "*Pressens Faglige Utvalg kan behandle klager mot mediers egne Twitter-konti, Facebook-profiler og tilsvarende konti/profiler på andre sosiale plattformer. Utvalget kan også behandle klager mot journalisters og redaktørers private profiler/konti når det er åpenbart at ytringen/innholdet er publisert som en del av den redaksjonelle virksomheten. **Utover dette faller pressefolks ytringer på private konti utenfor PFUs ansvarsområde***". (Vår utheving).

I tillegg het det for øvrig i vedtaket: "*Den enkelte medarbeider har et selvstendig ansvar for å kjenne de krav Vær Varsom-plakaten stiller til uavhengighet og troverdighet. Hvordan kravene skal sikres, må vurderes av den enkelte, drøftes i redaksjonene og eventuelt inngå som en del av redaksjonenes interne etiske regelverk*".

Revisjonskomiteen er ikke i tvil om at private ytringer og/eller handlinger faller utenfor PFUs mandatområde dersom ikke mediet selv påtar seg ansvaret for dem. Det er derfor, etter komiteens oppfatning, på dette punkt ikke behov for endringer av PFUs vedtekter.

Skup og PFU

Norsk Presseforbunds styre har tidligere slått fast at nettstedet skup.no ikke er å betrakte som en nettavis, og at det dermed faller utenfor PFUs mandatområde. Styret har også sagt at metoderapportene på skup.no i utgangspunktet heller ikke kan klages inn for PFU. Likevel har styret gitt Revisjonskomiteen mandat til å vurdere dette på nytt i forbindelse med endringer i Vedtekter for PFU.

Revisjonskomiteen slutter seg til NP-styrets synspunkter. Skup er ingen redaksjonell organisasjon, og heller ikke medlem av Norsk Presseforbund, eller underlagt Vær Varsom-plakaten. Stiftelsens hjemmesider inneholder informasjon til allmennheten om Skups virksomhet, men er ikke "journalistikk".

Selv om Skup har som formål å fremme kritisk og undersøkende journalistikk, har ikke stiftelsen selv som mål å bli vurdert som en redaksjonell virksomhet, og kan vanskelig oppfattes som det av allmennheten.

Metoderapportene som publiseres på Skups hjemmesider er ikke produsert for publisering i redaksjonelle medier, og faller som sådan ikke inn under PFUs mandat.

Skups hjemmesider faller etter Revisjonskomiteens oppfatning utenfor PFUs mandat.

Revisjonskomiteen vil likevel oppfordre høringsinstansene, og i neste omgang Norsk Presseforbunds styre, til å vurdere om det medium metoderapportenes forfattere/journalister jobber i, kan innklages til PFU.

Kari Breirem klaget i 2012 Skup inn for PFU, men PFU avviste klagen, med den begrunnelse at den gjaldt en hjemmeside som faller utenfor utvalgets område. Klageren fremholdt at metoderapportene er offentlig tilgjengelige på nettet og blir liggende der i all evighet, at rapportene ikke dreier seg om et personlig eller internt dokument, men er utarbeidet i kraft av et arbeidstakerforhold: "Det er ingen vesensforskjell mellom dette og et presseoppslag, bortsett fra det meget vesentlige forhold at jeg var helt ukjent med det og heller ikke har fått gitt noen form for tilsvar".

Ironisk nok gjaldt klagen en metoderapport skrevet av journalister i VG, en rapport godkjent av VGs ansvarlige redaktør, en redaktør som etter det vi forstår, heller ikke ville ha motsatt seg at rapporten ble behandlet, men da som en klage mot VG.

Revisjonskomiteen er ikke kjent med hvor mange av metoderapportene på Skups hjemmesider som er redaktørgodkjent, men mener høringsinstansene og NP-styret bør vurdere om disse bør kunne klages inn for PFU når redaktøren har satt sitt stempel på dem, eller i hvert fall ikke vil motsette seg en klage.

Nåværende Vedtekter for PFU

Gjeldende fra januar 2008.

§ 1

Revisjonskomiteen foreslår en liten endring i alle de tre avsnittene i vedtektenes § 1.

Det fins argumenter for å beholde begrepet ”norsk presse”, men komiteen vil likevel mene at det i første avsnitt bør endres til ”klager over *norske mediers* atferd...”

Komiteen foreslår samtidig en liten endring i andre avsnitt: Nemlig at ”institusjoners, organisasjoners og personers behandling” suppleres med ”*bedrifters*”.

I tredje avsnitt foreslår komiteen at formuleringen ”omfatter i prinsippet alle massemedier” endres til ”omfatter i prinsippet alle *journalistiske/redaktørstyrte massemedier*”.

§ 1 Formål

Pressens Faglige Utvalg er opprettet av Norsk Presseforbund og har til formål å overvåke og fremme den etiske og faglige standard i norsk presse (trykt presse, nettpublikasjoner, radio og fjernsyn). Som et ledd i dette arbeidet vurderer Pressens Faglige Utvalg klager over norsk presses atferd og avgir sine uttalelser som offentliggjøres.

Utvalget kan også vurdere klager over institusjoners, organisasjoners og personers behandling av presse og pressefolk under deres utøvelse av sin informasjonsoppgave.

Kompetanseområdet for Pressens Faglige Utvalg omfatter i prinsippet alle massemedier.

§ 2

Revisjonskomiteen foreslår noen endringer i Tekstreklameplakaten, og siste tall i § 2 i Vedtekter for PFU vil da måte endres fra 2007 til 2013.

§ 2 Retningslinjer

Som retningslinjer for sitt arbeid vil Pressens Faglige Utvalg legge til grunn: «Vær Varsom-plakaten», som ble vedtatt av Norsk Presseforbund i 1936 og senere revidert, siste gang i 2007, «Redaktørplakaten», utarbeidet i 1953 av Norske Avisers Landsforbund og Norsk

Redaktørforening, siste gang revidert i 2004, og «Tekstreklameplakaten», vedtatt av Norsk Presseforbund i 1925 og revidert siste gang i 2007.

§ 3

Komiteen vil når det gjelder PFUs sammensetning benytte anledningen til å rette, eller forbedre, formuleringen ”representert av” til ”representert ved”.

Komiteen foreslår samtidig at formuleringen ”ugild når særegne forhold foreligger” endres til ”når det foreligger forhold som er egnet til å svekke tilliten til hans/hennes upartiskhet”.

§ 3 Sammensetning

Pressens Faglige Utvalg består av sju faste representanter, fire fra pressen og tre utenfra. Pressen er representert av to redaktører og to journalister. Utvalget gar 10 vararepresentanter, hvorav fire fra allmennheten. Både utvalgets leder og øvrige medlemmer oppnevnes av Norsk Presseforbunds styre. Intet medium kan være representert med mer enn ett medlem eller varamedlem. Oppnevningen gjelder for to år om gangen regnet fra 1. juli det året de oppnevnes.

Et medlem er ugild når særegne forhold foreligger som er egnet til å svekke tilliten til hans/hennes upartiskhet.

§ 4

Her foreslår komiteen de samme endringer som i § 1 når det gjelder hvem som kan klage.

§ 4 Innsending av klage

Pressens Faglige Utvalg kan behandle klager fra enkeltpersoner, organisasjoner, institusjoner og myndigheter. Generalsekretæren i Norsk Presseforbund kan også be utvalget behandle saker av stor prinsipiell interesse, eller saker hvor det er rimelig å gi den eller de personer saken gjelder, bistand til å fremme den.

For innsending av klage gjelder en foreldelsesfrist på seks måneder, regnet fra publiseringstidspunktet. Denne frist kan fravikes innenfor rimelig tid når klageren ikke har hatt anledning til å gjøre seg kjent med saken, den er av stor prinsipiell betydning, eller det foreligger andre tungtveiende grunner til at klagefristen bør fravikes.

Klage sendes Norsk Presseforbund, Pressens Faglige Utvalg, Rådhusgt. 17, Postboks 46 Sentrum, 0101 Oslo.

§ 5

ÅPENHET: NR har bedt om at prinsippet om åpenhet i PFU kommer tydeligere fram i PFUs vedtekter. NP-sekretariatet og Revisjonskomiteen er enig i dette.

I dagens vedtekter heter det riktignok at uttalelsene fra PFU er offentlige, men det står ingenting åpenhet under behandlingen.

Norsk Presseforbunds styre har vedtatt relativt detaljerte retningslinjer både om hvem som har talerett, sakssammendrag, forslag til uttalelse og en bestemmelse om når partene kan være til stede: "Partene kan nektes adgang til møtene dersom ikke begge parter kan møte, eller at den andre parten har innsigelser mot at den andre parten møter alene".

Slike formuleringer har ingenting i PFUs vedtekter å gjøre. Men Revisjonskomiteen foreslår et nytt og tydelig første ledd i § 5: "*Saksbehandlingen i PFU er offentlig, med mindre særlige hensyn tilsier noe annet*".

SVARFRISTER: Dersom en minnelig ordning ikke kommer i stand, har partene etter dagens vedtekter normalt "én uke til å utforme det svaret som utvalget vil ha". Fjerde avsnitt avgir hva som kan rettferdiggjøre en utsettelse når det gjelder svar og tilsvaret.

I et flertall av sakene oversitter partene – i de fleste tilfeller den innklagede part – disse fristene. PFU-sekretariatet er i dag sjenerøs når det gjelder slike forsinkelser, og aksepterer normalt også utsettelser. Sekretariatet venter også relativt lenge med å purre klager eller innklaget. Her benytter sekretariatet skjønnet. Det kan anføres at fristen på én uke er meningsløs når klagen er komplisert og omfattende, og redaktører og aktuelle medarbeidere er på tjenestereise eller ferie. Hvis det foreligger flere parallelle klager i samme sak, vil det ofte også være aktuelt for de innklagede å konferere seg imellom. At klagefristen er utvidet fra tre til seks måneder, gjør det også mer tidkrevende å gå tilbake for å vurdere hva som skjedde under arbeidet med saken.

Alt dette er argumenter for å utvide svarfristene. Men det fins også argumenter for å beholde fristene: En utvidelse vil etter alt å dømme forlenge behandlingstiden ytterligere. Det er ikke sikkert at utvidelse fra en til to uker, vil føre til at svaret eller tilsvaret kommer innenfor fristen på to uker. Det kan like gjerne føre til en ytterligere utsettelse, og svekke den uttalte styrken ved selvdømmeordningen: fair, free and fast. Komiteen foreslår i stedet i beholde én ukes-fristen, men legge til "vanligvis" og "normalt", og også åpne for en mer individuell vurdering gjennom en ny siste linje i fjerde avsnitt: "Det siste kan være aktuelt ved særlig omfangsrike klager. Sekretariatet skal varsles snarest dersom svarfristen på én uke ikke kan overholdes".

Komiteen foreslår også en liten, praktisk endring i første avsnitt, om minnelige ordninger.

Styret bør samtidig vurdere om siste setning i nest siste avsnitt i paragrafen: ”I slike saker skal PFU drøfte om det skal gjøres unntak også fra hovedregelen om offentlighet i § 6” kan utgå etter den nye første setning i § 5. Men komiteen ser ikke noen avgjørende grunn til at setningen bør endres eller fjernes.

§ 5

§ 5 Behandling av klagen

Det daglige arbeidet for Pressens Faglige Utvalg utføres av Norsk Presseforbunds sekretariat, hvis oppgave det er å forberede alle sakene for utvalget, foreta de nødvendige undersøkelser og sørge for at de fastsatte fristene overholdes og at utvalget behandler sakene så raskt som mulig.

Når en klage er kommet til sekretariatet, skal den først forelegges den parten det klages over. Hvis saken blir ordnet i minnelighet med klageren, sender partene melding om det til utvalget innen en frist på vanligvis to uker.

Hvis en minnelig ordning ikke kommer i stand, har den parten det klages over, en frist på en uke til å utforme det svaret som utvalget skal ha. Dette svaret forelegges klageren som også har en uke til eventuelle bemerkninger. Hvis klageren har brakt nye opplysninger eller synspunkter inn i saken i sitt tilsvarende svar, får den parten det klages over, en ukes frist til sitt endelige svar.

Når spesielle grunner tilsier det, kan det gis utsettelse med svar og tilsvarende. Slik grunn vil alltid foreligge når ansvarlig redaktør ikke har hatt adgang til å konferere med vedkommende medarbeider, eller når tidsfristen ikke sikrer en forsvarlig saksbehandling.

I utgangspunktet kan alle klage. Dersom klager ikke er identisk med den eller dem saken gjelder, skal det som hovedregel innhentes samtykke fra disse. Når særlige forhold tilsier det, kan PFU bestemme at klagen behandles uten at samtykke er innhentet. I slike saker skal PFU samtidig drøfte om det skal gjøres unntak også fra hovedregelen om offentlighet i § 6.

Når sakens dokumenter har vært gjort kjent for de interesserte parter, skal Pressens Faglige Utvalg gjennomdrøfte saken og forme en uttalelse med en fullstendig saksfremstilling og en konklusjon så konsist som mulig. Utvalget må ta en avgjørelse, enten enstemmig eller ved et flertall.

§ 6

Komiteen har ingen endringsforslag.

§ 6 Offentliggjøring av uttalelsen

Uttalelsene fra Pressens Faglige Utvalg er offentlige. God presseskikk tilsier at uttalelser som konkluderer med brudd eller kritikk, gjengis snarest mulig, i sin helhet og på godt synlig plass/i relevant sendetid i de medier saken gjelder. I trykt presse og i fjernsyn skal uttalelsen gjengis med den faste vignett med PFUs logo.

For elektroniske medier skal fellende eller kritiske uttalelser publiseres slik at sannsynligheten blir størst mulig for at de som hørte eller så den innklagede artikkel eller innslag, også hører eller ser uttalelsen. Det er god presseskikk å lagre felte artikler eller innslag på en slik måte at brukere som henter dem fra arkiver, også blir gjort oppmerksom på uttalelsen.

Hvis et medium som ikke er med i Norsk Presseforbunds medlemsorganisasjoner ikke publiserer en fellende eller kritisk uttalelse, kunngjøres den på annen måte.

I særlige tilfeller, for eksempel når en offentliggjøring vil kunne krenke privatlivets fred, kan utvalget bestemme at uttalelsen ikke skal offentliggjøres, eller at den skal offentliggjøres på en slik måte at klagerens eller andre berørtes navn holdes utenfor.

§ 7

Komiteen har ingen endringsforslag.

§ 7 Finansiering

Pressens Faglige Utvalg får sine utgifter dekket av Norsk Presseforbund etter særskilt avtale mellom pressens organisasjoner.

§ 8

Her må det inn en ny dato for ikrafttredelse, eventuelt 22. juni 2013.

§ 8 Ikrafttredelse

Disse vedtekter trådte i kraft 15. mars 1972 og er senere revidert 1. desember 1976, 21. november 1984, 2. desember 1987, 17. juni 1992, 11. november 1992, 22. november 1995, 9. juni 1997, 19. juni 1998, 31. mai 2000, 22. juni 2001, 28. november 2001 og 23. november 2007.

(Nye) Vedtekter for PFU

Gjeldende fra juli 2013

§ 1 Formål

Pressens Faglige Utvalg er opprettet av Norsk Presseforbund og har til formål å overvåke og fremme den etiske og faglige standard i norsk presse (trykt presse, nettpublikasjoner, radio og fjernsyn). Som et ledd i dette arbeidet vurderer Pressens Faglige Utvalg klager over **norske mediers** atferd og avgir sine uttalelser som offentliggjøres.

Utvalget kan også vurdere klager over institusjoners, organisasjoners, **bedrifters** og personers behandling av presse og pressefolk under deres utøvelse av sin informasjonssoppgave.

Kompetanseområdet for Pressens Faglige Utvalg omfatter i prinsippet alle massemedier.

§ 2 Retningslinjer

Som retningslinjer for sitt arbeid vil Pressens Faglige Utvalg legge til grunn: «Vær Varsom-plakaten», som ble vedtatt av Norsk Presseforbund i 1936 og senere revidert, siste gang i 2007, «Redaktørplakaten», utarbeidet i 1953 av Norske Avisers Landsforbund og Norsk Redaktørforening, revidert i 1973, og «Tekstreklameplakaten», vedtatt av Norsk Presseforbund i 1925, og revidert **siste gang i 2013**.

§ 3 Sammensetning

Pressens Faglige Utvalg består av sju faste representanter, fire fra pressen og tre utenfra. Pressen er representert **ved** to redaktører og to journalister. Utvalget har 10 vararepresentanter, hvorav fire fra allmennheten. Både utvalgets leder og øvrige medlemmer oppnevnes av Norsk Presseforbunds styre. Intet medium kan være representert med mer enn ett medlem eller varamedlem. Oppnevningen gjelder for to år om gangen regnet fra 1. juli det året de oppnevnes.

Et medlem er ugild når **det foreligger forhold** som er egnet til å svekke tilliten til hans/hennes upartiskhet.

§ 4 Innsending av klage

Pressens Faglige Utvalg kan behandle klager fra enkeltpersoner, organisasjoner, institusjoner, **bedrifter** og myndigheter. Generalsekretæren i Norsk Presseforbund kan også be utvalget behandle saker av stor prinsipiell interesse, eller saker hvor det er rimelig å gi den eller de personer saken gjelder, bistand til å fremme den.

For innsending av klage gjelder en foreldelsesfrist på seks måneder, regnet fra publiseringstidspunktet. Denne frist kan fravikes innenfor rimelig tid når klageren ikke har hatt anledning til å gjøre seg kjent med saken, den er av stor prinsipiell betydning, eller det foreligger andre tungtveiende grunner til at klagefristen bør fravikes.

Klage sendes Norsk Presseforbund, Pressens Faglige Utvalg, Rådhusgt. 17, Postboks 46 Sentrum, 0101 Oslo.

§ 5 Behandling av klagen

Det daglige arbeidet for Pressens Faglige Utvalg utføres av Norsk Presseforbunds sekretariat, hvis oppgave det er å forberede alle sakene for utvalget, foreta de nødvendige undersøkelsene og sørge for at de fastsatte fristene overholdes og at utvalget behandler sakene så raskt som mulig.

Når en klage er kommet til sekretariatet, skal den først forelegges den parten det klages over. ***Sekretariatet anmoder samtidig innklaget part om å vurdere mulighetene for å løse saken i minnelighet med klager. Innen én uke skal sekretariatet ha mottatt en melding fra innklaget part om man har satt i gang forsøk på å finne en minnelig løsning.*** Hvis saken blir ordnet i minnelighet med klageren, sender partene melding om det til utvalget ***så snart det praktisk lar seg gjøre.***

Hvis en minnelig ordning ikke kommer i stand, ***eller det ikke er aktuelt å søke en slik løsning,*** har den parten det klages over, ***vanligvis*** en frist på ***én*** uke til å utforme det svaret som utvalget skal ha. Dette svaret forelegges klageren som ***normalt*** også har ***én*** uke til eventuelle bemerkninger. Hvis klageren har brakt nye opplysninger eller synspunkter inn i saken i sitt tilsvarende svar, får den parten det klages over, ***én*** ukes frist til sitt endelige svar.

Når spesielle grunner tilsier det, kan det gis utsettelse med svar og tilsvarende. Slik grunn vil alltid foreligge når ansvarlig redaktør ikke har hatt adgang til å konferere med vedkommende medarbeider, eller når tidsfristen ikke sikrer en forsvarlig saksbehandling. ***Det siste kan vær aktuelt ved særlig omfangsrrike klager. Sekretariatet skal varsles snarest dersom svarfristen på én uke ikke kan overholdes.***

I utgangspunktet kan alle klage. Dersom klager ikke er identisk med den eller den saken gjelder, skal det som hovedregel innhentes samtykke fra disse. Når særlige forhold tilsier det, kan PFU bestemme at klagen behandles uten at samtykke er innhentet. I slike saker skal PFU samtidig drøfte om det skal gjøres unntak også fra hovedregelen om offentlighet i § 6.

Når sakens dokumenter har vært gjort kjent for de interesserte parter, skal Pressens Faglige Utvalg gjennomdrøfte saken og forme en uttalelse med en fullstendig saksfremstilling og en konklusjon så konsist som mulig. Utvalget må ta en avgjørelse, enten enstemmig eller ved et flertall.

§ 6 Offentliggjøring av uttalelsen

Uttalelsene fra Pressens Faglige Utvalg er offentlige. God presseskikk tilsier at uttalelser som konkluderer med brudd eller kritikk, gjengis snarest mulig, i sin helhet og på godt synlig plass/i relevant sendetid i de medier saken gjelder. I trykt presse og i fjernsyn skal uttalelsen gjengis med den faste vignett med PFUs logo.

For elektroniske medier skal fellende eller kritiske uttalelser publiseres slik at sannsynligheten blir størst mulig for at de som hørte eller så den innklagede artikkel eller innslag, også hører eller ser uttalelsen. Det er god presseskikk å lagre felte artikler eller innslag på en slik måte at brukere som henter dem fra arkiver, også blir gjort oppmerksom på uttalelsen.

Hvis et medium som ikke er med i Norsk Presseforbunds medlemsorganisasjoner ikke publiserer en fellende eller kritisk uttalelse, kunngjøres den på annen måte.

I særlige tilfeller, for eksempel når en offentliggjøring vil kunne krenke privatlivets fred, kan utvalget bestemme at uttalelsen ikke skal offentliggjøres, eller at den skal offentliggjøres på en slik måte at klagerens eller andre berørtes navn holdes utenfor.

§ 7 Finansiering

Pressens Faglige Utvalg får sine utgifter dekket av Norsk Presseforbund etter særskilt avtale mellom pressens organisasjoner.

§ 8 Ikrafttredelse

Disse vedtekter trådte i kraft 15. mars 1972 og er senere revidert 1. desember 1976, 21. november 1984, 2. desember 1987, 17. juni 1992, 11. november 1992, 22. november 1995, 9. juni 1997, 19. juni 1998, 31. mai 2000, 22. juni 2001, 28. november 2001, 23. november 2007 og **14. juni 2013**.